

Aan

De heer A. Lankhorst
Bellertstraat 16
7341PE Beemte

Emmastraat 16

8011 AG Zwolle

T (038) 423 64 64

E info@ecogroen.nl

I www.ecogroen.nl

notitie

Contactpersoon

M.A. (Martin) Heinen

Kenmerk

15-198

Status

concept

Datum

9 september 2015

Betreft

Vleermuis- en huismusonderzoek Bellertstraat 16, Beemte.

Omschrijving

Inleiding

In opdracht van de heer A. Lankhorst heeft Ecogroen een onderzoek naar vleermuizen en huismussen uitgevoerd. Dit onderzoek is noodzakelijk ten behoeve van een ruimtelijke onderbouwing voor de voorgenomen sloop van een woning en diverse schuren en stallen voor de bouw van een hoofdwoning met schuren en zes vrijstaande woningen aan de Bellertstraat in Beemte (gemeente Apeldoorn).

Uit een basis natuurtoets, uitgevoerd door de gemeente Apeldoorn, blijkt dat vaste verblijfplaatsen van vleermuizen en nestplaatsen van Huismus worden verwacht. Voorliggend onderzoek hebben wij uitgevoerd om inzichtelijk te krijgen in hoeverre de bebouwing fungeert als (mogelijke) verblijfplaats voor vleermuizen, nestplaats voor Huismus en overige broedvogels met jaarrond beschermde nesten zoals Steenuil. In deze notitie zijn de bevindingen vermeld van alle onderzoeken die in 2015 zijn uitgevoerd.

Situatie

Het plangebied bestaat uit een erf aan de Bellertstraat 16 in Beemte met een woonhuis, diverse schuren, stallen en dierenweides. Het erf is grotendeels verhard. Nabij het woonhuis is een tuin met enkele opgaande bomen en een dubbele berkenrij. De open kapschuren worden voornamelijk gebruikt voor caravanstalling en opslag van materieel. In de stallen en dierenweiden zijn wallabies gehuisvest. Voor de ligging van het plangebied wordt verwezen naar bijlage 1.

De plannen zijn om alle bebouwing te slopen en een aantal bomen te kappen, inclusief de berkenrij. Op het perceel komt een nieuwe woning met schuren voor de huidige eigenaar. Daarnaast worden er zes vrijstaande woningen gebouwd. Het geheel wordt met bomenrijen en groen ingepast in de omgeving.

Vleermuizen

Beschermingsstatus vleermuizen

Het leefgebied van de strikt beschermde vleermuizen (Ff-wet tabel 3 en HR bijlage IV) bestaat uit verblijfplaatsen, vliegroutes en foerageergebieden. Van deze drie onderdelen genieten de verblijfplaatsen de grootste bescherming.

notitie

Verblijfplaatsen bevinden zich in donkere en voor vleermuizen bereikbare ruimten in bomen, huizen, kelders et cetera en kunnen aanwezig zijn in de vorm van kraamkolonies/ zomerverblijven, baltslocaties/paarverblijven en winterverblijven.

Voor hun oriëntatie tijdens de trek van en naar hun verblijfplaats en foerageergebied gebruiken vleermuizen veelal jaren lang dezelfde structuren. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (bijvoorbeeld rijen woningen, watergangen en bomenrijen) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd. Locaties waar insecten aanwezig zijn, bijvoorbeeld langs bosranden, bomenrijen of boven water, zijn van belang als foerageergebied voor vleermuizen. Foerageergebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawet echter geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie.

Onderzoeksmethode

Het onderzoek naar vleermuizen heeft zich met name gericht op het vaststellen van verblijfplaatsen van vleermuizen. Volgens het protocol voor vleermuizen (zie kader 1) dienen bij sloop en renovatie in de regel minimaal vier nachtelijke bezoeken verspreid over het jaar te worden uitgevoerd. Het gaat hierbij om twee nachtelijke bezoeken in de periode mei tot half juli welke gericht zijn op kraamkolonies en zomerverblijfplaatsen (deze hebben wij uitgevoerd op 10 en 25 juni 2015) en twee nachtelijke bezoeken in augustus en september gericht op baltslocaties en paarverblijfplaatsen. Deze bezoeken zijn op 19 augustus en 8 september 2015 afgelegd.

Kader 1: Toelichting onderzoeksprotocol voor vleermuisonderzoek

Vleermuizen

Vleermuizen zijn een belangrijke soortgroep binnen de natuurbescherming. De soorten zijn echter moeilijk te inventariseren, vertonen specifiek gedrag en advies omtrent deze soortgroep is complex. Tegen die achtergrond heeft het Vleermuisvakberaad van het Netwerk Groene Bureaus een protocol opgesteld voor de inventarisatie van vleermuizen. Het doel van het protocol is bij te dragen aan de kwaliteit en uniformiteit in onderzoek. Het protocol wordt ondersteund door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RvO) van het Ministerie van EZ en de Zoogdiervereeniging.

Vleermuisonderzoek blijft echter maatwerk en het protocol geldt daarom als richtsnoer en niet als plicht. Het volgen van het vleermuisprotocol wordt echter wel aangeraden. Het toepassen van het protocol heeft tot doel:

- 1) Dat RvO geen aanvullend onderzoek verlangt bij een ontheffingsaanvraag volgens artikel 75 van de Flora- en faunawet;
- 2) Dat een onderzoek stand houdt in eventuele juridische procedure.

Resultaten vleermuisonderzoek

Tijdens het onderzoek hebben wij geen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen in de te slopen bebouwing en in de te kappen bomen.

Verspreid binnen het plangebied en in de directe omgeving, met name rondom de berkenrij, zijn enkele langs vliegende en foeragerende exemplaren van Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger aangetroffen. Er is echter geen sprake van belangrijke en onmisbare vliegroutes of onmisbaar foerageergebieden. Gezien de ligging in het agrarisch buitengebied met verspreid liggende brede groenelementen, wordt niet verwacht dat het plangebied onmisbaar is als vliegroute of foerageergebied. In het plangebied en de omgeving blijven (ook in de toekomstige situatie) voldoende alternatieve vliegroutes en foerageergebieden voorhanden.

notitie

Huismus

Beschermingsstatus broedvogels met jaarrond beschermde nesten

Van veel broedvogels zijn nesten alleen gedurende het broedseizoen beschermd. Nestlocaties kunnen dan buiten het broedseizoen zonder overtreding van de Flora- en faunawet verwijderd worden. Voor een aantal broedvogelsoorten geldt echter dat de nestlocaties inclusief de functionele omgeving jaarrond beschermd zijn (zie kader 2).

Kader 2: Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Onder jaarrond beschermde nesten van broedvogels wordt verstaan: in functie zijnde nesten van de Ooievaar, Boomvalk, Buizerd, Havik, Ransuil, Roek, Wespandief, Zwarte wouw, Slechtvalk, Sperwer, Steenuil, Kerkuil, Oehoe, Gierzwaluw, Grote gele kwikstaart en Huismus. Voor sommige andere soorten geldt dat de nesten jaarrond beschermd zijn als zwaarwegende feiten of ecologische omstandigheden dat rechtvaardigen.

Onderzoeksmethode

Volgens de soortenstandaard Huismus dienen minimaal twee inventarisatiemomenten van 1 april tot half mei te worden uitgevoerd bij goed weer en in de ochtenduren¹. Deze inventarisaties hebben wij op 15 en 26 mei 2015 onder gunstige omstandigheden uitgevoerd en is gericht op de plaatsen waar vogels met territoriumgedrag aanwezig waren.

Resultaten onderzoek Huismus

Tijdens het onderzoek hebben wij tien territoria of nestplaatsen van Huismus aangetroffen onder de dakpannen en langs de dakranden van de te slopen woning en de naastgelegen schuur. In de overige schuren en stallen zijn geen nestplaatsen vastgesteld (zie bijlage 2). In de directe omgeving (binnen 200-500 meter) is Huismus algemeen aanwezig en zijn diverse nestelmogelijkheden op naburige erven met agrarische bebouwing.

Overige broedvogels met jaarrond beschermde nesten

Tijdens het vleermuisbezoek van 25 juni jl. streek een Steenuil even neer op de nok van het dak van het woonhuis. Vervolgens vloog de vogel weer weg naar een naburig erf. Op 8 september is tijdens het vleermuisbezoek de uil roepend vanaf dat erf gehoord. Het plangebied is vanwege de vrij steriele omgeving en het ontbreken van geschikte bebouwing ongeschikt als broedbiotoop voor Steenuil. Wij beschouwen het tevens als marginaal foerageergebied van deze soort. Overige jaarrond beschermde nestplaatsen van vogels zijn in het plangebied niet aangetroffen en worden op basis van het ontbreken van geschikt biotoop niet verwacht.

Overige broedvogels

Het plangebied vormt geschikt broedbiotoop voor algemene vogelsoorten als Merel, Zwarte roodstaart, Boerenzwaluw, Spreeuw, Grote bonte specht, Houtduif, Holenduif en Groenling.

Alle broedvogels zijn gedurende hun broedseizoen beschermd en mogen in het kader van de Flora- en faunawet in deze periode niet verstoord of geschaad worden. Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen dan ook buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart. Als broedseizoen

¹ Juist in deze periode kan een bezoek voor Huismus een prima indicatie geven van de waarde van gebouwen voor deze soort. Deze periode valt namelijk in tijd dat baltsende mannetjes op de broedplaatsen aanwezig zijn en waarin de mussen paren, nestelen en broeden. Verder bezoeken volwassen dieren vanaf begin mei veelvuldig de nestplaatsen om de jongen te voeren.

notitie

wordt gehanteerd: periode van nestbouw, periode van broed op de eieren en de periode dat de jongen op het nest gevoerd worden. Indien op een locatie geen broedende/nestelende vogels aanwezig zijn, mag het aanwezige geschikte broedbiotoop ook tijdens het broedseizoen verwijderd worden. Voor de meeste soorten kan de periode tussen half maart en half juli worden aangehouden als broedseizoen. Een soort als Houtduif kan bijvoorbeeld tot in november broedend worden aangetroffen.

Conclusies

Vleermuizen

Tijdens het onderzoek zijn in het plangebied geen verblijfplaatsen aangetroffen van (strikt) beschermde vleermuizen. Het plangebied wordt door Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger gebruikt als (niet onmisbaar) foerageergebied.

Huismus

Er zijn tien territoria of nestplaatsen van Huismus aangetroffen in de te slopen bebouwing. Als gevolg van de geplande werkzaamheden gaan dan ook tien nestplaatsen van Huismus verloren. Voor het (tijdelijk) wegnemen of verstoren van nestplaatsen van Huismus is formeel het aanvragen van ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Hierbij is van belang dat de functionele leefomgeving van de aanwezige Huismussen niet in gevaar komt. Het is noodzakelijk om de volgende maatregelen uit te voeren²:

- Bij de planning van de sloopwerkzaamheden van de bebouwing met nestplaatsen van Huismus dient rekening gehouden te worden met het broedseizoen van deze soort. Voor Huismus wordt de periode maart tot eind augustus aangehouden als broedperiode. Eind augustus tot en met februari is de meest geschikte periode om de sloop uit te voeren;
- In de nieuwbouw dienen tweemaal zoveel plekken als er verloren gaan, ingericht te worden als vervangende nestplaats voor Huismus. Dit houdt in dat bijvoorbeeld vogelvides met minimaal 20 nestplaatsen worden toegepast om geschikte broedgelegenheid te creëren (zie ook bijlage 3);
- Voorafgaand aan de sloop dienen tijdelijke nestplaatsen te worden aangebracht in de vorm van bijvoorbeeld mussennestkasten (zie ook bijlage 3);
- Bovenstaande maatregelen dienen te worden uitgevoerd in overleg met een vogeldeskundige (zie kader 3) en dienen te worden vastgelegd in een projectplan als bijlage bij de ontheffingaanvraag.

Kader 3: Ter zake deskundige

Het Ministerie van Economische Zaken verstaat onder een deskundige een persoon die voor de situatie en soorten ten aanzien waarvan hij of zij gevraagd is te adviseren en/of te begeleiden, aantoonbare ervaring en kennis heeft op het gebied van soortspecifieke ecologie. De ervaring en kennis dient te zijn opgedaan doordat de deskundige:

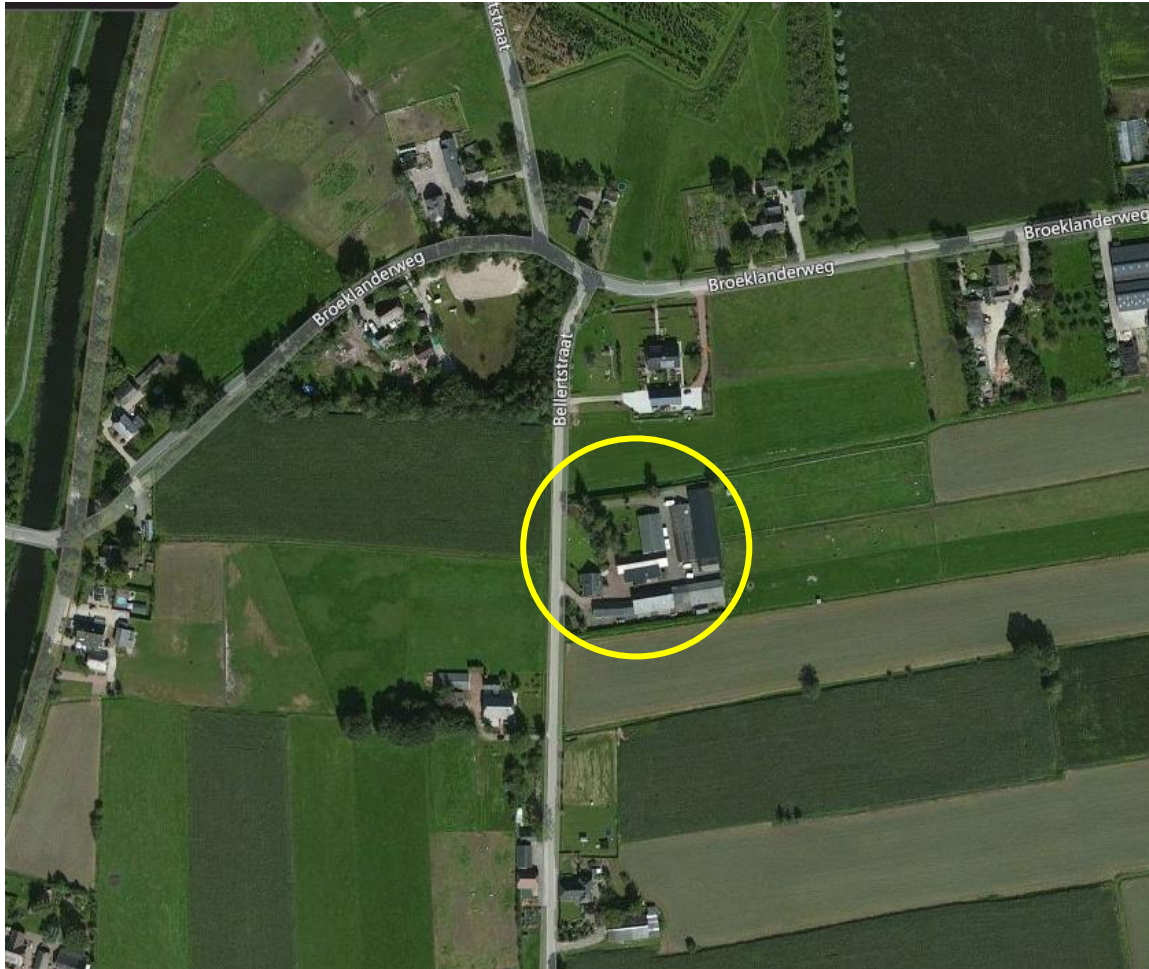
- op HBO-, dan wel universitair niveau een opleiding heeft genoten met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie; en/of
- op MBO niveau een opleiding heeft afgerond met als zwaartepunt de Flora- en faunawet, soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van die soorten; en/of
- als ecooloog werkzaam is voor een ecologisch adviesbureau, zoals bijvoorbeeld een bureau welke is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus; en/of zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenbescherming en is aangesloten bij en werkzaam voor de daarvoor in Nederland bestaande organisaties (zoals bijvoorbeeld Zoogdiervereniging, RAVON, Stichting Das en Boom, Vogelbescherming Nederland, Vlinderstichting, Natuurhistorisch Genootschap, KNNV, NJN, IVN, EIS Nederland, FLORON, SOVON, STONE, Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten, De Landschappen en Stichting Beheer Natuur en Landelijk gebied) en/of zich aantoonbaar actief inzet op het gebied van de soortenmonitoring en/of -bescherming.

² RvO (2014). Soortenstandaard Huismus *Passer domesticus*. Versie 2.0.

notitie

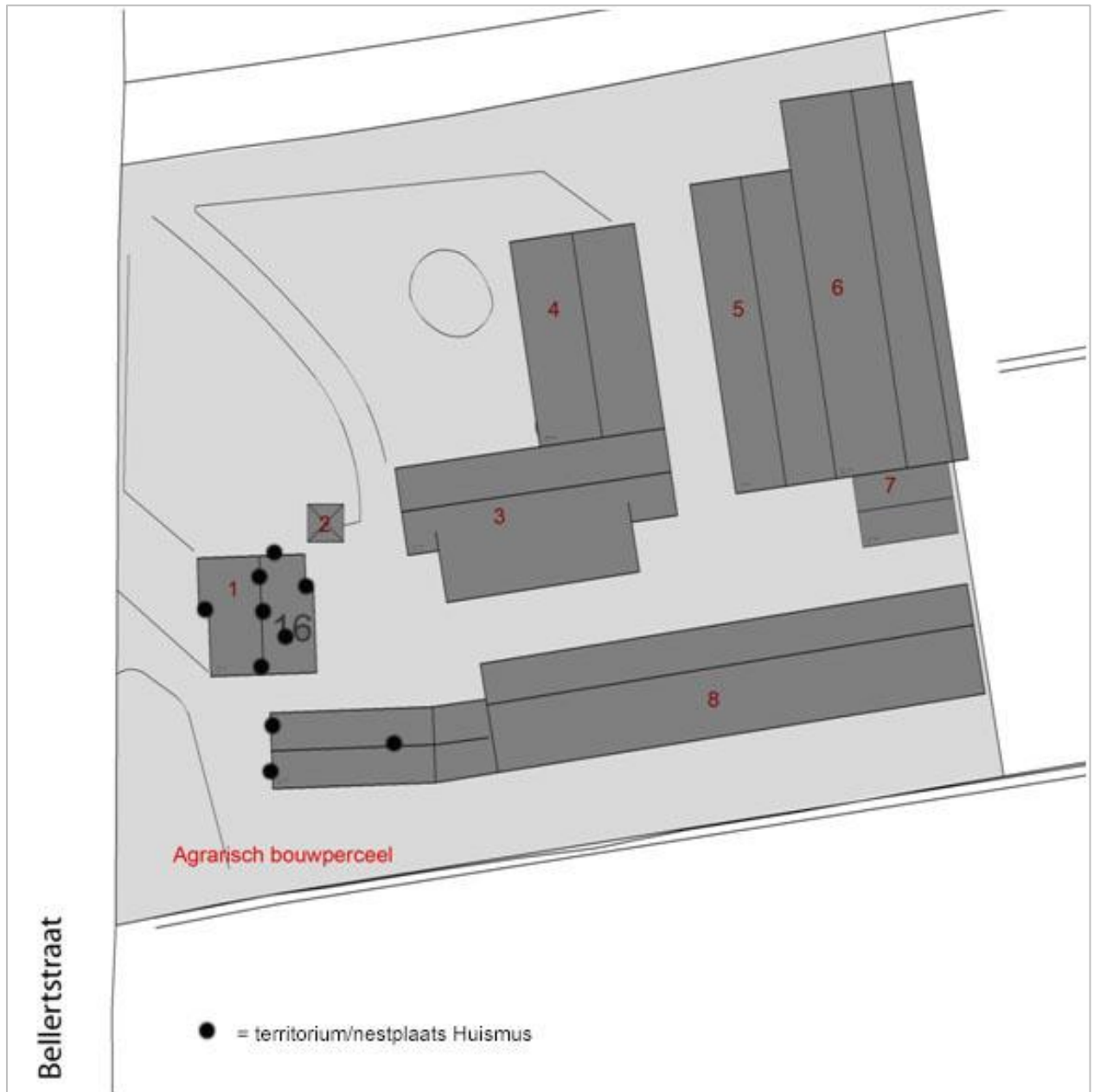
Bijlage 1. Ligging van het plangebied

De gele belijning geeft de ligging van het plangebied weer (bron luchtfoto: Bing Maps).

notitie

Bijlage 2. Ligging van territoria van Huismus in het plangebied

notitie

Bijlage 3. Mitigerende maatregelen Huismus

De Huismus is de afgelopen decennia sterk in aantal achteruit gegaan; sinds 5 november 2004 is de soort op de Rode Lijst van bedreigde vogelsoorten opgenomen. Vergeleken met 1960 is de populatie gehalveerd. Eén van de belangrijkste oorzaken van de achteruitgang is het verdwijnen van nestgelegenheid en openbaar groen. Hieronder zijn de drie belangrijkste mogelijkheden beschreven om vervangende nestgelegenheid voor Huismussen te creëren. Tevens is een beschrijving gegeven voor het stimuleren van de voedselvoorziening van Huismus.

Huismussenpannen

Het bedrijf Waveka verkoopt speciale Huismussendakpannen en grote dakpanfabrikanten als Lafarge en Koramic kunnen door hen gemaakte dakpantypen op verzoek uitvoeren in een nestpan-variant voor Huismussen (ronde opening), hoewel dit niet voor alle typen kan.

Figuur 1: Mussendakpan (waveka.nl)

Vogelvide

De Vogelvide biedt Huismussen een veilige nestplek onder dakpannen. Het product kan worden aangebracht bij de onderste rij pannen op het dak, ter hoogte van de dakvoet. Simpel gezegd is het een prefab nestkast die over de gehele breedte van het dak kan worden aangebracht. De Vogelvide voldoet aan de eisen zoals gesteld in het Bouwbesluit. De Vogelvide kent een aantal geïntegreerde functies zoals:

- past onder vrijwel alle soorten pannen en alle soorten pannendaken;
- waarborgt een goede ventilatie van het dak;
- voorkomt dat vogels verder onder de pannen kruipen, zodat vervuiling wordt tegengegaan;
- duurzaam en eenvoudig, zowel in de professionele bouwwereld als door particulieren toe te passen.

De Vogelvide is de afgelopen jaren met goed resultaat getest in diverse steden en dorpen. Voor meer informatie wordt verwezen naar de website van de Vogelbescherming (www.vogelbescherming.nl) en Monier (www.monier.nl).

Figuur 2: Vogelvide (vogelbescherming.nl)

Mussenkasten en mussenflats

Deze houten of betonplex nestkasten zijn kant en klaar te koop, maar zijn ook eenvoudig zelf te (laten) maken. Ze zijn erg geschikt om onder oversteken en dakgoten te plaatsen. Ondanks het gebruik van duurzame materialen hebben deze kasten een beperkte levensduur en daarom verdient de vogelvide de voorkeur. Wel zijn deze kasten geschikt als tijdelijke maatregel, bijvoorbeeld als de vervangende nieuwbouw op zich laat wachten. In zo'n geval kunnen bestaande panden in de buurt met zulke kasten worden uitgerust. Nestkasten worden onder andere geleverd door Vivara. Ze zijn in alle kleuren te verven.

Adressen voor nadere informatie:

www.waveka.nl

www.vivara.nl

www.haagsevogels.nl/cms/index.php?page=mussenflat-bouwen

Figuur 3: Mussenkast (vivara.nl)

notitie

Stimuleren voedselvoorziening Huismus

Om ervoor te zorgen dat de omgeving een zo goed mogelijke voedselopbrengst voor Huismussen oplevert wordt geadviseerd om een zo soortenrijk mogelijke vegetatie te ontwikkelen. Elke plantensoort heeft een beperkte bloeitijd en trekt dan allerlei insecten. Als er gedurende langere tijd (Huismus kan jongen hebben tussen begin april en half september) verschillende planten in bloei zijn zullen ook langere tijd allerlei insecten beschikbaar zijn. Daarnaast zijn struiken, heggen en klimop van belang om jaarrond beschutting te bieden.